

Калашиник О.А.

Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА АПАРАТУ МІСЦЕВОГО ЗАГАЛЬНОГО СУДУ

Для забезпечення ефективної роботи місцевого загального суду діє його апарат, до складу якого входять: керівник апарату, помічник (помічники) голови суду, старші секретарі і секретарі суду, секретарі судових засідань, наукові консультанти, судові розпорядники, діловоди, архіваріуси, друкарки, технічні працівники (Судоустрій України: підручник/С.В. Ківалов, Ю.Є. Полянський, М.В.Косюта, В.В. Долежан; за ред. С.В. Ківалова. 2011, с. 316). До апарату місцевого загального суду згідно з ч. 3 ст. 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» прикріплені помічники суддів.

Апарат будь-якого суду очолює його керівник, який відповідно до ч. 2 ст. 149 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» несе персональну відповідальність за належне організаційне забезпечення суду, суддів і судового процесу, інформує збори суддів про свою діяльність. Головна мета такого керівництва – забезпечення злагодженості в роботі апарату суду, створення сприятливих умов для відповідального ставлення усіх працівників до своїх службових обов'язків і на цій основі – виконання судом покладених на нього завдань по здійсненню правосуддя. Цій меті повинні слугувати правильний підбір, навчання і виховання кадрів, чіткий розподіл обов'язків між працівниками, добре продуманий план роботи, дійовий контроль і перевірка виконання (Коментар до Закону «Про судоустрій України»/За ред. В.Т.Маляренка.2003, с. 65). У Законі України «Про судоустрій України» 2002 року керівника апарату ототожнювали з завідувачем секретаріату, що не зовсім відповідало змісту завдань та обов'язків, що поклалися на нього.

Згідно з п. 1.4 Типової посадової інструкції керівника апарату місцевого загального суду, затвердженої Наказом Державної судової адміністрації України від 20.07.2005 року № 86 керівником апарату місцевого загального суду може бути особа, яка має повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» або «Правоохоронна діяльність» з освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра, стаж роботи за фахом на державній службі в органах судової влади чи стаж роботи на державній службі на керівних посадах в інших сферах управління не менше 5 років або стаж роботи за фахом в інших сферах управління не менше 7 років.

Особливістю правового статусу керівника апарату місцевого загального суду є те, що він призначається на посаду і звільняється з посади начальником відповідного територіального управління Державної судової адміністрації України за поданням голови суду.

Слід зазначити, що Законом України «Про судоустрій і статус суддів» значно розширено повноваження керівника апарату місцевого загального суду у порівнянні із Законом України «Про судоустрій України» 2002 року: до його завдань та обов'язків віднесено здійснення контролю за функціонуванням автоматизованої системи документообігу, розроблення і затвердження положення про структурні підрозділи, посадових інструкцій заступника керівника апарату і працівників апарату суду, видання наказів з кадрових питань щодо працівників апарату суду (державних службовців, службовців та робітників), у тому числі помічників суддів (за поданням судді), а саме: про призначення

на посади та звільнення з посад, просування по службі, встановлення рангів державного службовця, надання відпусток, преміювання, застосування до них заохочення та накладення дисциплінарних стягнень, проведення щорічної оцінки та проходження атестації, а також з адміністративно-господарських питань (відрадження, направлення на підвищення кваліфікації), видання наказів та розпоряджень з питань функціонування суду та організаційного забезпечення його діяльності, забезпечення організації роботи помічників суддів в частині проходження ними державної служби, організація та контроль роботи служби судових розпорядників, інформування збори суддів про свою діяльність.

Делегування керівнику апарату місцевого загального суду повноважень голови суду у сфері організаційного керівництва діяльністю суду, на нашу думку, сприятиме створенню належних умов для процесуальної діяльності суддів, зменшенню навантаження на них в частині виконання адміністративно-управлінських повноважень. Такий підхід сприятиме більш раціональному розмежуванню процесуальних та адміністративно-господарських функцій та дозволить зосередити увагу суддівського корпусу на здійсненні професійних обов'язків з відправлення правосуддя.

Розмежування процесуальних і адміністративно-управлінських завдань між суддями (головою суду та його заступниками) і керівником апарату сприятиме забезпеченню незалежності суддів через створення механізму відмежування суддівського корпусу від ведення фінансово-господарських операцій, а як наслідок недопущення впливу на них з боку контролюючих органів. В свою чергу керівник апарату суду не виконує процесуальних функцій, не є учасником судового процесу, а тому покладення на нього персональної відповідальності за належне організаційне забезпечення суду є цілком доцільним.

Враховуючи, що місцеві загальні суди як адміністративні суди вирішують публічно-правові спори, стороною у яких виступають місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, виконання суддями адміністративно-управлінських функцій може негативно позначитися на неупередженості, повноті, всесторонності та об'єктивності судового розгляду. Саме з метою недопущення будь-якого впливу на суд з боку місцевих органів державної виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, покладення організаційного керівництва діяльністю суду на керівника апарату дозволить уникнути негативних наслідків під час судового розгляду.

Підсумовуючи викладене, необхідно ще раз звернути увагу на певні відмінності у правовому статусі керівника апарату у порівнянні з попереднім Законом України «Про судоустрій України» 2002 року. По-перше, організаційне керівництво діяльністю суду покладено виключно на керівника апарату. По-друге, скасовано безпосереднє підпорядкування керівника апарату голові суду. По-третє, змінено порядок призначення та звільнення керівника апарату на посаду. По-четверте, встановлено, що висловлення недовіри керівнику апарату зборами суддів тягне за собою звільнення його з посади.

Водночас, на нашу думку, зважаючи на важливість покладених на керівника апарату завдань, у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» слід конкретизувати вимоги, що ставляться до особи, яка претендує на зайняття вказаної посади. Крім того в залежності від результатів здійснення керівником апарату організаційного керівництва діяльністю суду можливі подальші зміни у його правовому статусі.